

ЖУМА МАВЪИЗАСИ
“20” июль, 2018 й.

Усмонхон АЛИМОВ
“07” Зулқаъда, 1439 х.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

СУВ – БЕБАҲО ВА ИЛОҲИЙ НЕЪМАТ

Муҳтарам жамоат! “Оби ҳаёт” деб аталмиш сувнинг азизлиги ва уни исроф қилишнинг гуноҳ ишлардан экани тўғрисида тўхталиб ўтамиз. Аллоҳ таоло Ерни яшашга қулай қилиб яратгани баробарида, унда сувларни оқизиб қўйди, турли ўт-ўлан, дов-дарахтларни ўстириб ҳам қўйди. Қуръони каримнинг кўпгина сураларида Аллоҳ таоло инсонларга ато этган неъматларини эслатар экан, сувни ҳам зикр қилади:

أَفَرَأَيْتُمُ الْمَاءَ الَّذِي تَشْرَبُونَ ﴿٦٨﴾ أَأَنْتُمْ أَنْزَلْتُمُوهُ مِنَ الْمُزْنِ أَمْ نَحْنُ الْمُنزِلُونَ ﴿٦٩﴾
(سورة الواقعة/70-68)

яъни: “Сизлар ўзларингиз ичаётган сувни (ўйлаб) кўрдингизми? Уни булутлардан сизлар ёғдирдингизми ёки Биз ёғдирувчимизми? Агар Биз хоҳласак, уни шўр ва аччиқ қилиб қўйган бўлар эдик. Бас, (шу обихаёт учун ҳам) шуқр қилмайсизми?” (Воқеа сураси, 68-70 -оятлари).

Бошқа ояти карималарда эса Аллоҳ таоло бандалари учун ва уларга мусаххар қилиб қўйилган чорва ва турли набототлар учун сув энг зарурий неъмат эканини баён этиб, бундай марҳамат қилади:

هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً لَكُمْ مِنْهُ شَرَابٌ وَمِنْهُ شَجَرٌ فِيهِ تُسِيمُونَ ﴿١١﴾ يُنْبِتُ لَكُمْ بِهِ الزَّرْعَ وَالزَّيْتُونَ وَالتَّجِيلَ وَالْأَعْنَابَ وَمَنْ كُلَّ الثَّمَرَاتِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿١٠﴾
(سورة التحل/10-11)

яъни: “У осмондан сизлар учун ундан ичимлик бўладиган сувни (ёмғирни) ёғдирган зотдир. (Ҳайвонларингизни) боқадиган гиёҳлар ҳам ўша сувдан (суғорилур). У сизлар учун ўша (сув) билан (турли) экинларни, зайтун, хурмо, узум ва барча меваларни ундирур. Албатта, бунда тафаккур қиладиган кишилар учун аломат бордир” (Наҳл сураси, 10-11-оятлар).

Мутахассислар фикрича, инсон таомсиз бир икки ҳафтагача яшаши мумкин, аммо сувсиз уч кунга ҳам чидай олмайди. Одам танасидаги сув агар ўн беш фоизга камайса, у ҳалок бўлади. Инсон танасининг аксар қисми сувдан иборат. Масалан, чақалоқ оғирлигининг етмиш беш фоизини сув ташкил этади. Сув – инсоннинг ҳаёт кечириши учун асосий қувват манбаидир. Бунга яна одамнинг покланиши учун ва бошқа мақсадларда ишлатадиган суви ҳам қўшилса, инсонга сув қанчалик зарур ва бебаҳо неъмат экани ойдинлашади.

Анбиё сурасида шундай дейилади:

... وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ أَفَلَا يُؤْمِنُونَ ... (سورة الأنبياء/30)

яъни: “...ва барча тирик мавжудотни сувдан (пайдо) қилганимизни кўрмадиларми?!..” (Анбиё сураси, 30-оят).

Тоza ичимлик сувини эҳтиёждан ташқари ишлатиш ва ҳуда-беҳудага оқизиб қўйиш каби ҳолатларнинг учраётгани ўта ачинарли ҳолдир. Айрим давлатларда тоза ичимлик суви олтинга тенг бўлиб турган, минглаб кишилар, ёш гўдаклар ичимлик суви танқислигидан азият чекаётган бир шароитда, сизу биз Аллоҳ ато этган шундай буюк неъматнинг қадрига етмаслигимиз ношукрликдан бўлак нарса эмас. Ҳозирги пайтда жами 470 миллион киши сув тақчиллиги кескинлашган минтақаларда, 2,4 миллиард киши эса сув тозалаш қурилмалари ва дренаж тизими орзулигича қолаётган ўлкаларда яшайди. Сифатли ичимлик суви етишмаслигидан жаҳонда йилига ўн миллион киши касалланиб, нобуд бўлмоқда.

Аллоҳ таоло барча нарсаларни бир-бирига узвий боғлиқ ҳолда, ўзига хос ўлчови ва ҳисоби билан яратган, бу ҳақда Қуръони каримда далиллар жуда кўп. Жумладан:

أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَسَالَتْ أَوْدِيَةٌ بِقَدَرِهَا ... (سورة الرعد/17)

яъни: “Аллоҳ таоло осмондан ёмғир сувларини туширади ва водийларда сувлар ўз ўлчови ва ҳисоби билан оқади...” (Раъд сураси, 17-оят).

وَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً بِقَدَرٍ فَأَسْكَنَاهُ فِي الْأَرْضِ وَإِنَّا عَلَى ذَهَابٍ بِهِ لَقَادِرُونَ (سورة المؤمنون/18)

яъни: “Биз осмондан ҳисоби билан ёмғир сувларини ёғдириб, Ерга ўрнаштирдик. Биз бу сувларни кетказиб, сизларни ундан маҳрум қилиб қўйишга ҳам қодирмиз” (Муминун сураси, 17-оят).

Бу ояти карималар орқали Ҳақ таоло бизларга Ер юзидаги барча нарсалар, шу жумладан сув ҳам ўзининг маълум ҳисоби ва ўлчови билан яратилганлигини маълум қилади. Яъни керагидан ортиқ ёмғир ёғса, сув тошқини пайдо бўлиб, экинлардан тортиб, турар жойларгача вайрон бўлиб кетиши, агар бутунлай ёғмай қўйса, қурғоқчилик, сув танқислиги рўй бериши мумкин эди.

Бугунги кунда мусулмонлар орасида Аллоҳ таоло ўзларига ато этган турли неъматлар қатори сувни ҳам исроф қилаётган, бу бебаҳо неъматга бепарво муносабатда бўлаётган кишиларнинг ҳам борлиги ачинарли ҳол. Ҳаётимиз учун энг зарур неъмат бўлган сув исрофи ҳаммасидан ошиб тушяпти. Сувнинг исроф бўлишига йўл қўймай, уни тежаб-тергаб ишлатайлик. Азиз фарзандларимизга ҳам сувни исроф қилмасликни ўргатайлик. Бир дона носоз жўмракдан томчилаётган сув бир соатда қанча бўлишини яхши тасаввур қиламиз. Сувни исроф қилмаслик барчамизнинг бурч ва вазифамиз эканлигини асло унутмайлик. Ҳозир жаҳонда ичимлик суви муаммоси биринчи даражали муаммолардан бўлиб турибди. Айни пайтда дунёда бир миллиарддан ортиқ киши тоза ичимлик сувига муҳтож.

Сўнгги йилларда теварак атроф, ер, сув ва ҳавода сезиларли ифлосланиш ҳолатлари кузатилмоқда. Бунинг олдини олиш, табиатни муҳофаза қилиб, соғлом авлод учун курашиш эса барчамизнинг бурчимиздир.

Зеро, соҳага оид ўнлаб мутасадди идора ва ташкилотлар бу борада доимий фаолият олиб бормоқда. Улар атроф муҳитни озода сақлаш, ичимлик ва оқава сувларидан оқилона фойдаланиш борасида эртаю-кеч меҳнат қилаётган эканлар, уларнинг ҳам меҳнатларини қадрлайлик.

Чунки Аллоҳ таоло каломи шарифида бандаларига шундай хитоб қилади:

وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَىٰ وَلَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٢٠٥﴾ (سورة المائدة/2)

яъни: “**Эзгулик ва тақво (йўли)да ҳамкорлик қилингиз, гуноҳ ва адоват (йўли)да ҳамкорлик қилмангиз! Аллоҳдан кўрқингиз! Албатта, Аллоҳ азоби қаттиқ зотдир**” (Моида сураси, 2-оят).

Юқоридаги ояти карима асосида бизлар, албатта, яхшилик йўлида бир тан, бир жон бўлиб, табиатимизни озодалиги, ҳаётимиз фаровонлиги, юртимиз тинчлиги йўлида биргаликда ҳаракат қилишимиз керак бўлади. Агар мана шу панд-насихатларга амал қилиб, Яратганнинг бизга берган ва бераётган неъматларига нисбатан ақл билан иш юритиб, ўз вақтида шукронасини бажо келтирадиган бўлсак, Аллоҳ таоло бу неъматларини бизга янада зиёда қилиб беради.

Дунёнинг жуда кўп мамлакатларида миллионлаб одамлар тоза ичимлик сувига ташна, бир челақ сув учун жанжал-можаролар бўлаётган бир пайтда бизлар тоза ичимлик сувини жўмрақлардан оқизиб қўйяпмиз. “Нега бундай?”, десангиз, “совуқда музлаб қолади”, каби баҳоналар топилади. Тоза ичимлик суви билан экинларимизни суғорамиз, машинаимизни ювамиз, ичимлик сувини салқинлатиш учун ҳовлиларимизга ва кўчаларимизга сепамиз. Таҳорат ва ғусл қилишда одамларнинг қанчалар сув исроф қилаётганини кўрганда айниқса, тежамкорлик деган нарса батамом унутилганига иқроқ бўласиз.

Сувни тежаш ҳақида ҳадиси шарифда шундай келади:

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَّ بِسَعْدٍ وَهُوَ يَتَوَضَّأُ فَقَالَ: مَا هَذَا السَّرْفُ يَا سَعْدُ؟ قَالَ: أَيْ الْوَضُوءِ سَرَفٌ؟ قَالَ: نَعَمْ، وَإِنْ كُنْتُ عَلَى نَهْرٍ جَارٍ (رواه الإمام أحمد والإمام ابن ماجة).

яъни: Абдуллоҳ ибн Амр розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади, Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васаллам саҳобалардан Саъд розияллоҳу анҳу таҳорат қилаётганларида “**Эй Саъад бу исроф нимаси**”, – дедилар. Саъад розияллоҳу анҳу: “Таҳоратда ҳам исроф қилиш борми?”, – деди. Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам: “**Ҳа, агарчи оқиб турган дарёнинг бўйида турган бўлсанг ҳам**”, – дедилар (Имом Аҳмад ва Имом Ибн Можа ривояти).

Таҳоратда ортиқча сув ишлатиш исроф ва мумкин бўлмаганидан кейин қолган нарсаларни қиёслаб олаверинг. Экинга ҳам эҳтиёждан ортиғини ишлатиш исрофдир.

Юртимиз йилдан-йилга обод бўлиб, халқимиз фаровонлиги борган сайин ортиб бормоқда. Демак, бунга жавобан кечаю кундуз бу неъматларнинг шукронасини адо этиб боришимиз лозим бўлади. Аллоҳга ҳамду сано айтиш, неъматларининг шукрини адо этиш банди учун ҳам ибодат, ҳам Аллоҳнинг унга берган катта мукофотидир. Анас ибн Молик розияллоҳу анҳудан ривоят қилган ҳадисда Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи ва саллам шундай марҳамат қиладилар:

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "مَا أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيَّ عَبْدٍ مِنْ نِعْمَةٍ صَغُرَتْ أَوْ كَبُرَتْ فَقَالَ الْحَمْدُ لِلَّهِ إِلَّا كَانَ قَدْ أُعْطِيَ أَفْضَلَ مِمَّا أَخَذَ" (رواه الإمام ابن ماجه).

яъни: “Аллоҳ таоло бандага каттами, кичикми бир неъмат берса ва банда унинг шукронаси учун: “Аллоҳга ҳамд бўлсин” деса, ўша неъматдан ҳам афзалроқ нарсага эришган бўлади”, – деганлар (Имом Ибн Можа ривояти).

Бугунги кунда барча инсонлар аввало тоза сув истеъмол қилиб, саломатликларини муҳофаза этишлари нақадар долзарб эканлигини чуқур ҳис этишлари лозим. Шу билан бирга Аллоҳ таолонинг буюк неъматини бўлмиш сувни тоза сақлаш, тежаб ишлатиш ва истеъмолда меъёрга риоя қилишлари керак.

Мухтарам жамоат! Мавъизамизнинг ҳанафий мазҳабимиздаги фикҳий масалалар қисмида **ҳаж ибодатининг фарз ва вожиблари** ҳақида суҳбатлашамиз:

Ҳаж ибодати уч турлидир: **Қирон, таматтуъ ва ифрод**. Бизнинг юртдан борадиган ҳожилар асосан таматтуъ ҳажини қиладилар.

Ҳажнинг фарзлари

1. Эҳром боғлаш.
2. Арафотда бир муддат туриш.
3. Ифоза тавофи.

Ҳажнинг вожиблари

1. Сафо ва Марва оралиғида саъй қилиш.
2. Муздалифада (тонг отгандан кейин) бир дақиқа бўлса ҳам туриш.
3. Уч кун шайтонга тош отиш.
4. Сочни тагидан ёки қисқартириб олдириш.
5. Видолашув тавофини қилиш.
6. Қурбонлик сўйиш (қирон ва таматтуъ ҳажини ният қилганларга).

Яна бошқа лозим амаллар ҳам бор, уларнинг баъзилари қуйидагилардан иборат:

1. Тавофда таҳоратли бўлиш.
2. Тавофни ўнгдан бошлаш, ўнг елкасини Сафо тепалигига, чап елкасини Байтуллоҳга қилиб туриб, бошлаш.
3. Ҳатимни (Каъбаи муаззама ёнидаги эски бинонинг пойдевори ёки бир бўлаги) орқасидан тавоф қилиш.
4. Тавофни пиёда қилиш (узрлилар аравада ўтириб тавоф қилишга рухсат бор)
5. Тавофдан кейин икки ракат тавоф намозини ўқиш.
6. Соч олдиришдан олдин қурбонлик қилиш.
7. Саъйни Сафодан бошлаш.
8. Арафотда куёш ботгунча туриш.
9. Ҳар кунги тош отишни иккинчи кунга қолдирмаслик.
10. Тавофи ифозани (тавофи зиёратни) уч кун ҳайит ичида қилиш.
11. Арафа куни Арафотда пешин билан аср намозларини пешин вақтида қўшиб ўқиш, шом ва хуфтан намозларини хуфтон вақтида Муздалифада қўшиб ўқиш.

Ҳажнинг бирон бир вожибининг тарк қилган кишининг ҳажи бузилмайди, лекин бир жон-лиқ сўйиш вожиб бўлади.

Аллоҳ таоло барчамизни сувга эътиборли бўлиш, уни тежаб, авайлаб ишлатиш ва ушбу неъматга доимо шукр қилиб боришимизни насиб айласин!